

- люстрація політична, тобто державна система захисту народу, держави від узурпації державної влади незаконними діями політичних партій, захисту членів партії від порушень внутрішньопартійної демократії [9, с. 19–20].

Отже, в науковій літературі немає єдності як в визначенні змісту поняття люстрація. Критеріями для класифікації люстрації можуть слугувати ступінь жорсткості, правовий режим доступу до документів та інші. Види люстраційних моделей і їх порівняння за ступенем ефективності і доцільності застосування в Україні потребують додаткового дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Milardović A. Elite Groups in the Waves of Democratization and Lustrations / Anđelko Milardović // Lustration and Consolidation of Democracy and the Rule of Law in Central and Eastern Europe. – 2007. – Book 5. – P. 85–110.
2. Uzelac A. (In)Surpassable Barriers to Lustration: Quis custodiet ipsos custodes? / Alan Uzelac // Lustration and Consolidation of Democracy and the Rule of Law in Central and Eastern Europe. – 2007. – Book 5. – P. 47–64.
3. Безклубий І. Правова відповідальність / І. Безклубий // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка: Юридичні науки. – 2012. – № 91. – С. 8–10.
4. Безклубий І. А. Поняття, сутність та правова природа люстрації / І. А. Безклубий, І. В. Кочкодан // Бюлетень Міністерства юстиції. – 2009. – № 8. – С. 32–40.
5. Бусол Е. Люстрация судейского корпуса как способ противодействия коррупции // Legea si Viata. – 04 / 2014. – С. 39–43.
6. Кочкодан І. В. Люстраційні моделі в державах центральної та східної Європи і критерії їхньої правомірності / І. В. Кочкодан // Актуальні проблеми юридичної науки: матеріали міжнародної наукової конференції «Восьмі осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 13–14 листопада 2009 року). – Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2009. – С. 50–52.
7. Ларин А. А. Люстрация как основание ограничения избирательного права / А. А. Ларин // Теория и практика общественного развития. – 2014. – Вып. 4. – С. 246–249.
8. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 № 1682-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>
9. Степаненко О. Г. Політична люстрація: теоретичні засади поняття / О. Г. Степаненко // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Сер. : Політологія. – 2014. Т. 236. – Вип. 224. – С. 17–20.

О.В. Кравчук,

*аспірант Відкритого міжнародного
університету розвитку людини «Україна»*

м. Київ, Україна

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Право власності – це одне з основних прав людини. В усіх демократичних країнах світу право власності є першим правом, яке захищається державою після природних прав людини [1, с. 5].

Тому пошуки змісту поняття права власності налічують тисячоліття. До цієї проблеми долучалися найвідоміші філософи та юристи різних народів. У суспільствах створювалися ідеальні, як вважалося, правові моделі права власності, які згодом виявлялися недосконалими. Навіть римське право, в якому, на думку найдосвідченіших експертів, панує чиста приватна власність, не мало єдиної категорії права приватної власності [2, с. 66]. І у подальшому, до наших часів, правові вчення про право власності розвивалися принаймні у двох протилежних правових традиціях – континентальній і англосаксонській.

Історія доводить, що цей інститут постійно відчував ускладнення та модифікації. Юристи постійно зазначали, що «...різні етапи розвитку поділу праці є водночас різними формами власності» [3, с. 891]. Сучасні дослідники називають принаймні чотири моделі права власності, що розк-

ривають його соціальну сутність: примітивна модель, модель розгалуженого права власності, ліберальна та сучасна моделі. До цього додають відмінності між класичним поняттям права приватної власності і правом особистої власності, що були майже абсолютизовані радянською юридичною школою.

Проте розуміння того, що право на вільне володіння своїм майном/власністю (або права власності) є одним з прав людини, йшло досить повільно. Добре відомо, що протягом тисячоліть у суспільстві панувало усвідомлення того, що не усі люди можуть володіти власністю. Інші уявлення налічують лише декілька століть.

Часто право власності розглядають виключно у приватноправовому (цивільно-правовому) розумінні. Такий підхід є помилковим і суттєво звужує поняття права власності, яке може бути охарактеризованим і з приватноправової, і з публічно-правової точки зору. На наш погляд, можна вказати принаймні на два публічно-правових аспекти, пов'язаних з правом власності, що дають можливість досліджувати його з публічно-правової точки зору.

Поняття права власності було добре відомо англійському праву, яке панувало у Новому Світі. Ті, хто створював нову американську державу, часто не вигадували нових правових форм і інститутів, а запозичували старі. Проте ці інститути набували нового значення, їх наповнювали новим змістом та, що найголовніше, новою соціальною функцією, що за своєю природою є функцією публічно-правовою – закласти підвалини нового соціально-економічного ладу. Ці інститути було модифіковано та пристосовано до особливостей нової американської державності [4, с. 223].

Більш того, усі коментатори Конституції США та поправок до неї доводять, що метою П'ятої поправки в цілому було не захистити право власності, а протистояти суддівському свавілля, що панувало у Британських колоніях [5, с. 41]. Тобто зміни мали на меті досягнення певних публічно-правових ідеалів – як це часто буває, приватноправові відносини слугували зміцненню публічно-правової сфери. Тому у ситуації, що склалася, найголовнішим було конституційно заборонити свавільно позбавляти людину належного їй майна, що траплялося в умовах судової системи, що існувала.

Саме розуміння змісту інституту власності у конституційному праві таких держав, як США, Франція, Велика Британія стало взірцем для міжнародно-правового закріплення права на володіння своїм майном. Перехід світу після Другої світової війни до ринкових відносин, де більшість держав є індустріальними та демократичними, змусив світове співтовариство замислитися над створенням міжнародно-правових гарантій збереження мирних міжнародних відносин [6].

Насамкінець, слід відзначити, що Концепція прав людини спочатку знайшла найбільш загальне відображення у Статуті ООН, згодом була закріплена у Загальній декларації прав людини 1948 року. Створення конституційно-правового підґрунтя демократій в Європі після Другої світової війни (Італія, Франція, ФРН, Голландія) відбувалося одночасно з формуванням перших міжнародних договірних основ збереження демократії в Європі (Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод). Конституційно-правовий досвід закріплення інституту права власності було перенесено до сфери міждержавних відносин, що надало можливість створити в Європі уніфіковане уявлення про місце права власності в європейській системі правових цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Непорушне право власності: українські реалії / М. Багній, О. Коваль, Л. Тарасенко, Т. Яцків. / За заг. ред. Т. Яцків. – Львів, – 2012. – 287 с.
2. Домашенко М. В. Власність і право власності: нариси з історії, філософії, теорії і практики регулювання відносин власності в Україні / М. В. Домашенко, В. Є. Рубаник. – Х.: Факт, 2002. – С. 65–68.
3. Стучка П. Собственность / П. Стучка / Энциклопедия государства и права. Т. 3. – М. : Изд-во коммунист. акад., 1925. – 938 с.
4. Мишин А. А. Конституция США: политико-правовой комментарий / А. А. Мишин, В. А. Власихин. – М. : Междунар. отношения, 1985. – 478 с.
5. Николайчик В. М. США: «Билль о правах» и полицейское расследование / В. М. Николайчик. – М. : Междунар. отношения, 1973. – 187 с.
6. Яковлев А.А. Міжнародне співробітництво у захисті права власності в системі Ради Європи : дис. канд. юрид. наук: 12.00.11 / Андрій Анатолійович Яковлев. – Харків (Національна юрид. академія України ім. Ярослава Мудрого), 2009. – 198 с.